

Program prac konserwatorskich dla wybranych drzew na działce nr 240 stanowiącej rynek w Wąwolnicy oraz propozycje poprawy bioróżnorodności na terenie rynku

Opracowanie:

mgr inż. Izabela Giedrojć

- rzeczoznawca NOT nr 983 w zakresie ochrona środowiska
- inspektor nadzoru prac w terenach zieleni miejskiej, parkowej, ochronnej, pomnikowej, przydrożnej – upr. Nr 6/41/Rz/95
- absolwentka Studium Podyplomowego SGGW w W-wie w zakresie ochrony i konserwacji zabytkowych założeń ogrodowych, świadectwo nr 149/2003
- inspektor nadzoru dendrologicznego w procesie inwestycyjnym – certyfikat Nr 23/NS/12/2017

Kwiecień 2025 r.

Podstawa formalno-prawna. Opis ogólny.

Opracowanie sporządzono na zlecenie MARKA Pracownika Architektoniczna s.c J.Gąsiorowski, T.Kozłowski z siedzibą w Puławach w ramach projektu „Odnowa Rynku w Wąwolnicy”.

Obejmuje ono:

- 1) Przegląd stanu drzew rosnących w obrębie działki nr 240, tj. w części objętej zadaniem inwestycyjnym „Odnowa Rynku w Wąwolnicy ” - Program prac konserwatorskich dla opisywanego drzewostanu ze zwróceniem uwagi na drzewa o wadliwych budowach, pogorszonym stanie zachowania, pozostające w kolizji z projektem lub wymagające zmian projektowych.
- 2) Założenia projektowe dla nowej zieleni na terenie Rynku w celu zwiększenia bioróżnorodności oraz podkreślenia charakteru obiektu i występujących na nim lub zaplanowanych obiektów architektonicznych.

Cała osada Wąwolnica obejmująca: ukształtowanie terenu, układ urbanistyczny z zabudową mieszkalną i zagrodową, kościół pw. św. Wojciecha BM, kaplicę pw. NMP wraz z wyposażeniem wnętrza, otaczającym drzewostanem i wzgórzem na którym wzniesiony jest kościół i kaplica, plebanie, cmentarz, w gran. wg zał. Planu objęty jest ochrona konserwatorska w postaci wpisu do rejestru zabytków woj. Lubelskiego pod nr A/798 z 1980 r.

We wrześniu 2019 r. na zlecenie Wójta Gminy Wąwolnica wykonana została „Inwentaryzacja zieleni w obszarze Rynku w Wąwolnicy” z oceną stanu zachowania drzew oraz analizą wiekową – autorstwa mgr inż. Benedykt Górecki i mgr inż. arch. kraj. Agnieszka Górecka. Ogólnie stan zdrowotny drzew w tym okresie oceniony został jako dobry, dla 18 szt. drzew o potencjalnie zaburzonej statyce zalecono prace pielęgnacyjne. Od tego czasu brak jest dokumentów potwierdzających kolejne przeglądy czy oględziny drzew na Rynku.

W kwietniu 2025 r. przeprowadzono oględziny terenu, w tym zwrócono uwagę na drzewa, których stan uległ pogorszeniu, drzew o wadliwych budowach bez możliwości skutecznej poprawy, drzew wymagających korekty rozwiązań projektowych oraz posiadających inne cechy eliminacyjne (jemioła, patogeny). Wyniki analiz przekazano projektantowi, co spowodowało korektę pierwotnego projektu w sąsiedztwie drzew. Przeanalizowano również zasięgi systemów korzeniowych drzew wpływając na korektę rozwiązań komunikacyjnych na Rynku, niwelując drobne kolizje. Drzewa problemowe opisano w tabeli poniżej łącznie z zaleceniami. Analiza siedliska i zadrzewienia na Rynku wskazuje iż zastosowana w Inwentaryzacji z 2019 r. metoda szacunku wieku drzew została zawyżona. Wszystkie drzewa na skwerze - rynku są w mojej ocenie powojenne i część pochodzi z naturalnych odnowień (np. nr 64-82). **Drzewa proponowane do usunięcia (10 szt.) tj. o nr inw. 11, 50,55, 61,63, 67, 68, 69, 71, 75 to drzewa w wieku do 45 lat, a więc wyrosłe już po wpisaniu obiektu do rejestru zabytków woj. Lubelskiego.**

Drzewa na Rynku są mało zróżnicowane gatunkowo – przeważają klony zwyczajne z domieszką robinii akacjowej, klonu jesionolistnego i pojedynczymi egzemplarzami innych gatunków. Coroczne grabienie liści przy braku jakiegokolwiek podszytu sprawia iż teren jest monotony nie spełniający aktualnych zaleceń dążących do bioróżnorodności urządzonych obszarów miejskich. Pozostawienie drzew zamierających, silnie skolonizowanych przez półpasożyta jemiołę pospolitą lub o wadliwych budowach jest niekorzystne dla swobodniejszego rozwoju i zdrowotności pozostałych drzew.

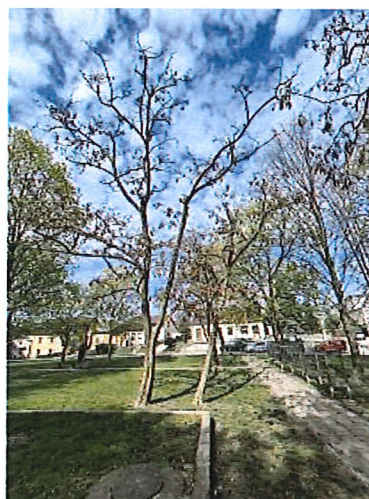
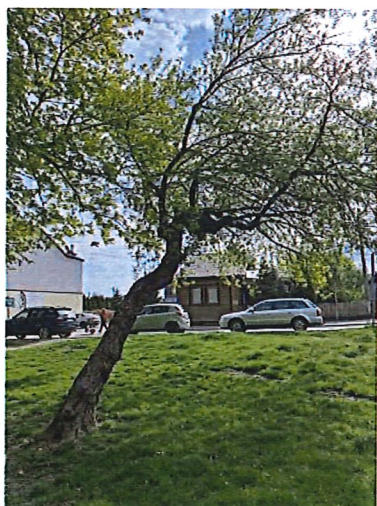
Tabela Nr 1. Opis drzew problemowych

Nr inw.	gatunek	Obwód pnia	Stan zachowania	Zalecenia	Cechy wg. inwentaryzacji z 2019 r.
1	Klon zwyczajny Acer platanoides	150	Drzewo o rozłożystej koronie. Pień prosty; na powierzchni widoczne korzenie kotwiczące, w tym duszące blisko pod powierzchnią gruntu.	Należy odstąpić od placu w tym miejscu i pozostawić maks. Dużą powierzchnię nieutwardzoną.	Szacowany wiek 80-90. Drzewo osłabione; korona asymetryczna z posuszem; korzenie pokryte nawierzchnią
11	Klon jesionolistny Acer negundo	105	Pień silnie pochylony pod kątem 45°. U podstawy pnia wypróchnienia sięgające odziomka i szyi korzeniowej. Korzenie od strony pochylenia na gruncie, z ubytkami. Korona nieduża parasolowata.	Drzewo o słabnącej stabilności, nie przyszłościowe; gatunek inwazyjny. Proponowana wycinka	Wiek do 40; pień pochylony, uszkodzone korzenie, podkrzesywany.
50	Robinia akacyjowa Robinia pseudoacacia	58	Pień pochylony 10° nad chodnikiem. W odziomku zgrubienie, pęknięcie + ubytek. Korona nieduża ze śladami cięć konarów wierzchołkowych – prawdopodobnie martwych. Na pniu wypróchnienia i odchodząca kora. W koronie zasychające wierzchołki.	Drzewo zamierające, silnie osłabione bez pozytywnych rokowań na przyszłość Zalecana wycinka	Wiek do 40; pień pochylony
51	Robinia akacyjowa Robinia pseudoacacia	110	Pień dołem lekko wygięty; ostro rozwidlony na wys. 2m; z obustronnym pęknięciem i wypróchnieniem od rozwidlenia praktycznie do odziomka. Górna partia korony zamierająca – zasychające wierzchołki; posusz ok. 20%.	Zagrożenie rozłamaniem pnia, zamierająca korona. Brak rokowań na przyszłość. Wnioskowana wycinka	Wiek do-55; w koronie susz gałęziowy ; słabe rozwidlenie
53	Klon zwyczajny Acer platanoides	115	Pień prosty bez ubytków. Korona zawężona z posuszem gałęziowym. Na powierzchni widoczne korzenie kotwiczące	Zalecane powiększenie misy wokół drzewa do wymiarów zasięgu korony.	Szacunkowy wiek 60-75lat ; jednoprzewodnikowe o symetrycznej koronie; uszkodzenia korzeni
61	Klon zwyczajny Zcer platanoides	88	Pień prosty; na wys. 1m ubytek kieszeniowy na liście mrozowej. Wewnątrz wypróchnienie + kolonia mrówek. Pień ostro rozwidlony na wys.	Drzewo zdominowane, o wadliwej budowie, zasiedlone licznie przez	Szacunkowy wiek 40-55 lat; Dwa przewodniki, w pniu rozkład i pęknięcia.

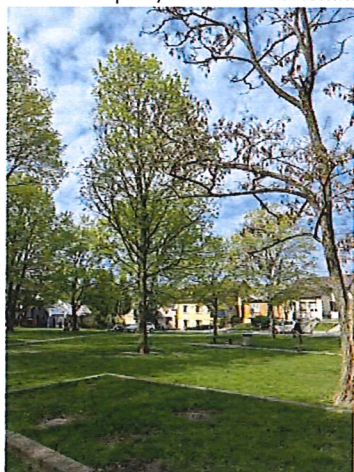
			4m, z obustronnym zakorkiem. Korona wąska, w konkurencji świetlno-przestrzennej, ocieniana, jednostronna. Na konarach i przewodnikach ogniska jemioly	jemiolę. Brak pozytywnych rokowań. Zalecana wycinka	
62	Klon jesionolistny Acer negundo	164	Pień lekko pochylony, dołem lekko wygięty. Na powierzchni gruntu widoczne grube korzenie. Korona rozłożysta z niedużym posuszem gałęziowym.	Małownicze drzewo o dużych walorach środowiskowych. Zalecane powiększenie terenu zieleni wokół drzewa.	Szacowany wiek 40-55 lat;. Uszkodzenia korzeni. W nasadzie korony uszkodzenia i rany; konary wygonione.
63	Robinia akacjowa Robinia pseudoacacia	82	Pień dołem lekko wygięty. W odziomku ubytek wgłębny sięgający szyi korzeniowej + koronia mrówek. Korona zdominowana, w konkurencji świetlno-przestrzennej, jednostronna z posuszem gałęziowym.	Drzewo zdominowane, o wadliwej budowie i zaawansowanym rozkładzie drewna w odziomku. Brak pozytywnych rokowań. Zalecana wycinka	Szacunkowy wiek do 40 lat; Rozkład w odziomku, susz gałęziowy.
67	Klon zwyczajny Acer platanoides	98	Drzewa 67 – 69 rosną w odstępach co 2m. Pnie proste; korony wąskie. W koronach duża ilość ognisk jemioly	Drzewa zdominowane, słabo wykształcone, wiotkie korony, silnie skolonizowane przez jemiolę. Brak możliwości pielęgnacji; brak pozytywnych rokowań. Zalecana wycinka	Szacunkowy wiek 40-55 lat. Dwa przewodniki, pęknięcia w konarach, jemiola
68	Klon zwyczajny Acer platanoides	82	pospolitej, wyrastające wprost z pnia, konarów i gałęzi. Korony zamierające; licznie wydziela się posusz; korony wąskie, w konkurencji świetlno-przestrzennej		Szacunkowy wiek 40-55 lat; jemiola
69	Klon zwyczajny Acer platanoides	60			Szacunkowy wiek do 40 lat; jemiola
71	Klon jawor Acer pseudoplatanus	65	Pień ostro rozwidlony na 2m i 4m, łącznie na trzy konkurencyjne przewodniki; w rozwidleniach zakorki. Korona wąska, zdominowana, w konkurencji świetlno-przestrzennej; w koronie posusz gałęziowy jako efekt ocieniania.	Drzewo o wadliwej budowie rosnące pomiędzy dwoma starszymi klonami. Zdominowane, zagłuszone bez pozytywnych rokowań na prawidłową vegetację. Zalecana wycinka	Szacunkowy wiek do 40 lat. Korona 3 przewodnikowa; w koronie susz gałęziowy
75	Klon zwyczajny Acer platanoides	86	Pień ostro rozwidlony na wys. 3m; w rozwidleniu zakorek. Korona wąska, jednostronna, w	Drzewo zdominowane, o wadliwej budowie, silnie	Szacunkowy wiek 40-55 lat ; dwa przewodniki ze słabym

			konkurencji świetlno-przestrzennej. W koronie bardzo liczne ogniska jemioli wyrastającej wprost z pnia i konarów.	skolonizowane przez jemiolę. Brak możliwości pielęgnacji; brak pozytywnych rokowań. Zalecana wycinka	rozwidleniem, jemiola.
--	--	--	---	--	------------------------

Dokumentacja zdjęciowa drzew

Nr 2. Klon jesionolistny nr inw. 11- pochylony pień, rozkład w odziomku

Nr 3. Robinie akacyjne na 50 i 51 zamierające korony

Nr 4. Klon zw. Nr inw. 53 – stan dobry Nr 5. Klon zw. nr inw. 6 – zdominowane Nr 6. Robinia nr inw. 63 – zdominowana

Nr. 7-9. Klony o nr inw. 67 – 69 i 75 Drzewa zagłuszane, silnie opanowane przez jemiołę, z posuszem konarów

Dodatkowo zaleca się zastosowanie szczepionek mikoryzowych na całym obszarze występowania drzew, przyjmując 2-3 iniekcje na drzewo. Termin zabiegu po wykonaniu prac renowacyjnych, budowlanych na Rynku.

Obliczenia szacunkowego wieku drzew na podstawie „Tabeli wiekowej drzew L. Majdeckiego”.

Nr/ Nr inw	gatunek	Obwód pnia	Średnica pnia	Szacunkowy Wiek wg. Tabeli L.Majdeckiego
1/11	Klon jesionolistny	105	33	
2/50	Robinia akacyjowa	58	18,5	30
3/51	Robinia akacyjowa	110	35	45
4/61	Klon zwyczajny	88	28	42
5/63	Robinia akacyjowa	82	26	41
6/67	Klon zwyczajny	98	31	45
7/68	Klon zwyczajny	82	26	41
8/69	Klon zwyczajny	60	19	35
9/71	Klon jawor	65	20	37
10/75	Klon zwyczajny	86	27	41

Izabela GIEDROJĆ
24-100 Puławy, ul. Polna 15/55
NIP 716-128-63-82
REGON 1430754750

Tabela wiekowa drzew (Oprac. przez prof. dr Longina Majdeckiego)

GATUNEK		Wiek drzewa (w latach):				
		20	40	70	100	120
		Średnica drzewa (w cm):				
Topola biała	<i>Populus alba</i>	35	70	100	125	145
Topola czarna	<i>Populus nigra</i>					
Lipa drobnolistna	<i>Tilia cordata</i>	17	35	57	78	92
Lipa szerokolistna	<i>Tilia platyphyllos</i>					
Grab zwyczajny	<i>Carpinus betulus</i>	7	15	35	50	60
Głóg	<i>Crataegus</i>					
Buk pospolity	<i>Fagus silvatica</i>					
Robinia akacjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>	13	26	45	62	75
Sosna zwyczajna	<i>Pinus silvestris</i>	12	25	50	68	80
Klon zwyczajny	<i>Acer platanoides</i>	12	25	40	55	67
Klon jawor	<i>Acer pseudoplatanus</i>					
Platan klonolistny	<i>Platanus acerifolia</i>					
Jesion wyniosły	<i>Fraxinus excelsior</i>	12	26	45	60	72
Kasztanowiec zwyczajny	<i>Aesculus hippocastanum</i>	20	38	65	87	105
Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>	9	18	35	47	55
Dąb bezszypułkowy	<i>Quercus petraea</i>					
Świerk pospolity	<i>Picea abies</i>	12	25	50	70	82
Modrzew europejski	<i>Larix decidua</i>	17	35	52	67	79
Klon polny	<i>Acer negundo</i>	27	54	85	-	-
Wierzba biała	<i>Salix alba</i>					
Brzoza brodawkowata	<i>Betula verrucosa</i>	22	34	57	79	-
Brzoza omszona	<i>Betula pubescens</i>					
Wiąz szypułkowy	<i>Ulmus laevis</i>	15	30	51	73	90
Tuja - żywotnik	<i>Thuja occidentalis</i>	5	10	20	35	-
Olsza czarna	<i>Alnus glutinosa</i>	17	30	50	70	-
Czeremcha zwyczajna	<i>Prunus padus</i>					

Propozycje poprawy bioróżnorodności na terenie rynku

Projekt „odnowy Rynku w Wąwolnicy” zakłada uczynienie i dostosowanie do potrzeb architektonicznych układu komunikacyjnego terenu wykorzystywanego jako park miejski, teren rekreacyjno-wypoczynkowy, miejsce spotkań kulturowych, centrum turystyczne oraz teren pod wystawy, imprezy okazjonalne, itp. Tym samym istniejąca na terenie Rynku zieleń powinna być bezpieczna; rozwiązania projektowe zapewniające optymalne warunki wzrostu drzew; odporna na warunki klimatyczne oraz estetyczna, łatwa w pielęgnacji, dostosowana do charakteru miejsca.

Proponuje się następujące formy nowej roślinności:

1. Wypełnienie półkolistych rabat, w centrum rynku różą okrywową w barwach białych i różowych. Pozwoli to na kolorowe podkreślenie głównego placu i stworzenie barwnego kobierca.
2. Wprowadzenie reprezentacyjnej rabaty wzdłuż głównego ciągu pieszego – głównej osi założenia z dwóch rzędów hortensji krzewiastej ‘Strong Annabelle’ w otoczeniu jednorzędowych nasadzeń cisa dającego obwódkę dla okazałych krzewów hortensji.
3. Utworzenie ozdobnej rabaty o charakterze „ogrodu deszczowego” za miejscami pamięci, od strony wejścia na plac rynku. Zadaniem ogrodów deszczowych jest zbieranie i wykorzystywanie wody opadowej z pobliskich terenów, w tym z powierzchni utwardzonych, poprawa komfortu życia i zdrowia ludzi, zwiększenie bioróżnorodności, zmniejszenie lub spowolnienie ilości spływających wód deszczowych. Zaproponowano krzewy ozdobne gat. kalina koralowa w odm. Compactum, dereń biały w odm. Ivory Halo; trawy ozdobne gat. miskant chiński, rozplenica japońska, byliny gat. liliowiec, kosaciec niski, bródkowy, śnieżyca wiosenna w odmianach kolorystycznych białych i kremowych lub błado niebieskich.
4. Wprowadzenie rabat z bluszczu pospolitego pod koronami drzew o częściowo odkrytych korzeniach dla ograniczenia wydeptywania terenu w rzucie koron, osłonięcia i ograniczenia w koszeniu i grabieniu. (drzewa nr 1,53, 62).

Izabela GIEDROJĆ
24-100 Puławy, ul. Polna 15/55
NIP 716-128-63-82
REGON 430754750